

Jak nápady proměnit v granty? Vědcům pomůže ERC inkubátor, říká Luděk Brož

18.2.2026 - Zuzana Dupalová, Luděk Svoboda, | Akademie věd České republiky

Granty Evropské výzkumné rady nejsou odměnou za opatrnost. Vyžadují neotřelé nápady i čas na přípravu - a také zázemí, které vědkyně a vědce „podrží“ v pravou chvíli. Akademie věd ČR proto letos v lednu spustila ERC inkubátor. Jak vysvětluje jeho vědecký koordinátor Luděk Brož, cílem je pomoci badatelům, aby vstupovali do soutěže o ERC granty co nejlépe připraveni.

Skvělá myšlenka je jen začátek. Ve vědě jí většinou musíte přetavit do grantu, abyste na její realizaci získali peníze. Čím ambicióznější myšlenka, tím náročnější úsilí. Pomyslným svatým grálem účelové podpory jsou granty Evropské výzkumné rady (European Research Council). V soutěži o ně uspějí vědkyně a vědci, kteří jsou nejlépe připraveni.

Jak podle Ludka Brože z Etnologického ústavu Akademie věd ČR pomůže v „ladění formy“ ERC inkubátor neboli ERC-in?

Jaké ERC projekty vás v poslední době zaujaly?

Pochopitelně se mi líbí projekty kolegyní a kolegů z Etnologického ústavu. Viděl jsem je růst od prvních nápadů až do současné fáze realizace. K dalším jsem se dostal, protože jsem je konzultoval, nebo posuzoval - v obou případech proto, že se týkají témat, která jsou mi blízká.

Jakých například?

Třeba projekt *Vet Values* Else Vogel z Amsterodamské univerzity se zabývá tím, jak různé hodnotové žebříčky a orientace ovlivňují veterinární péči v evropské živočišné výrobě. Matei Candea z Univerzity v Cambridgi udělal antropologické téma ze svobody slova, což mi přijde intelektuálně stimulující stejně jako potřebné. *Luděk Brož*

V roce 2019 jsme spolu připravovali rozhovor u příležitosti toho, že jste se stal prvním stipendistou programu TANDEM, který vědce a vědkyně motivoval, aby žádali o granty Evropské výzkumné rady. Na konci téhož roku jste získal ERC Consolidator Grant. Čím vám TANDEM pomohl?

Byl pro mě zásadní, protože fungoval tak trochu jako cukr a bič. Na jedné straně mi vytvořil podmínky pro přípravu žádosti: od důstojnějšího platu, což je cosi, o čem se v Česku moc nemluví, ačkoli je to zásadní, až po příležitost vybudovat malý tým, který de facto fungoval jako *think-tank* v procesu přípravy. Na straně druhé byl ale TANDEM i závazkem, abych projekt podal.

Čemu jste se v něm věnoval?

Kvůli „covidovému“ prodloužení ještě běží. Věnujeme se roli veterinární medicíny v současných společnostech, konkrétně „tažení“ afrického moru prasat Evropou. Razantně totiž mění naše vztahy s rostoucí populací divokých prasat, vnímání hranic a plotů a obecně biobezpečnosti, kterou mají různá opatření zaručit, ale také vztahy s myslivci. Lovci se v mnoha zemích Evropy stávají první linií managementu této ekonomicky a politicky signifikantní nemoci, což vytváří pnutí například mezi nimi a veterinárními správami.

Jak grant podpořil váš výzkum?

Přispěl například k tomu, že jsme přesvědčili kolegy z veterinární epidemiologie, parazitologie, etologie a dalších oborů o významu sociálněvědního pohledu pro pochopení zvířecích nemocí. Grant

ale ovlivnil i naše nejbližší výzkumné prostředí. Pomohl totiž zásadně transformovat Etnologický ústav jako vědecké pracoviště.

Etnologický ústav je nyní jedním z nejúspěšnějších pracovišť v získávání ERC grantů. V čem tkví jeho tajemství?

Jde o to, jak takovou úspěšnost v ERC soutěžích měříte. Z pracovišť Akademie věd jasně patří k nejúspěšnějším Ústav organické chemie a biochemie, Biologické centrum nebo Fyzikální ústav. Je ale fakt, že pokud přepočteme výsledky na počet vědeckých pracovníků, Etnologický ústav si nestojí špatně. Prostě jsme shromáždili „nadkritické množství“ skvělých badatelů, kteří mají ambiciózní vize, což pomohlo změnit institucionální kulturu a spustit řetězovou reakci.

Příklady, zdá se, táhnou.

Když se kolegové z vedlejší kanceláře nebojí podat ERC grant, uspějí a podělí se o zkušenosti, roste pravděpodobnost, že to zkusíte také. K přilákání ambiciózních badatelů určitě přispěl první úspěch. Šlo tak trochu o to, abychom se nebáli začít, za což asi vděčíme i zmíněnému programu TANDEM.

Vytvořilo vám vedení i projektový „support“?

Ano. V pomyslné první linii stojí skvěle fungující oddělení projektové podpory. Nejde o luxus vyhrazený jen větším ústavům, ale z naší zkušenosti o nutnost, pokud míníte komplexní grantovou podporu vážně. Investice do projektového řízení má vysokou návratnost – samozřejmě za předpokladu, že v ústavu pracují badatelé, kteří jsou schopní projekty s náležitou podporou formulovat a získávat.

Akademie věd nyní udělala v podpoře vědců a vědkyň důležitý krok a spustila ERC inkubátor, zkráceně ERC-in. Je tím, co dosud chybělo?

Inkubátor, ač sebelépe vymyšlený a realizovaný, může špičkovému vědci jen asistovat. Zároveň je ale naše ambice vyšší než být pouze tím, co postrádali vědci a vědkyně, kteří se o granty chtějí ucházet.

V čem jsou ambice inkubátoru vyšší?

Měl by přispět ke změně atmosféry v Akademii věd tím, že mnohem více badatelů o ERC granty požádá. Ať už proto, že se s naší podporou odhodlají přihlášku podat, nebo že si pracoviště budou vybírat spíše vědce s takovým cílem.

Jakou roli v ERC-in zastáváte?

Jsem vědeckým koordinátorem a zároveň garantem pro třetí vědní oblast. První garantuje kolega Constantinos Skordis z Fyzikálního ústavu, druhou Vojtěch Novotný z Entomologického ústavu Biologického centra.

Mimochodem, jak si vedeme v úspěšnosti získávání ERC grantů v porovnání s jinými institucemi?

Inkubátor jsme založili teprve v půlce ledna a jedním z jeho prvních úkolů je shromáždit a analyzovat data, která nám umožní na takovou otázku odpovědět přesně.

Mohou se na vás obracet kolegové i napřímo?

Určitě. Základní informace najdou na webu ERC-in, kontaktovat mohou také administrátorku Janu Whalen, která je odkáže na konkrétní spolupracovníky inkubátoru.

Inspirovali jste se při vzniku inkubátoru Technologickým centrem Praha, které vědcům také poskytuje podporu při usilování o ERC granty?

Rozhodně. Zároveň ale zopakují, co léta zdůrazňuje Zdeněk Strakoš, nestor ERC komunity v Česku: podpora musí začínat v institucích – v našem případě tedy jak v ústavech, tak i v Akademii věd jako celku. Nedostatek podpory nejde nahrazovat na národní úrovni. Na ní se řeší jiné otázky s pomocí

jiných nástrojů. Jinými slovy, úspěchy v ERC soutěžích by měl stimulovat hlavně zaměstnavatel žadatele – tedy budoucí hostitelská instituce a její zřizovatel.

Jak má inkubátor fungovat?

Stojí na čtyřech pilířích: individualizované komplexní podpoře žadatelů, podpoře pracovišť jako hostitelských institucí, informování o agendách ERC a sběru a analýze informací – ať už z Evropské výzkumné rady, nebo z našich pracovišť, abychom věděli, jak si stojíme a co musíme zlepšit.

Provedete tedy řešitele celým procesem žádosti?

Ano. Sice nastupujeme do rozjetého vlaku, ale až se program zaběhne, budeme žadatele přijímat do přípravy zhruba dvanáct až deset měsíců před uzavěrkou příslušné výzvy. Podpoříme je tak ve všech fázích formulování projektu. Postoupí-li do druhého kola, nabídneme i přípravu na *interview* včetně individualizovaného *mock interview*. Řešitelům poskytneme konzultace také v období, kdy se připravují podpisy grantové smlouvy.

Žádosti o zařazení do programu podávají vědci přímo, nebo prostřednictvím pracovišť?

Prostřednictvím pracovišť, která se stanou příjemcem dané dotace. Případné dotazy k programu ale samozřejmě zodpovíme i napřímo.

Jak budete vybírat projekty, které program podpoří?

O zařazení rozhoduje Akademická rada na návrh rady inkubátoru, která si může v rozhodování pomoci i tím, že osloví další experty.

Kdy pomůžete prvním žadatelům?

První můžeme podpořit ihned. Například vědci, kteří podali návrh projektu do výzvy ERC Starting Grant 2026 s uzavěrkou v říjnu 2025 a postoupí do druhého kola, se na nás mohou obrátit s žádostí o pomoc s přípravou na *interview*. Všechny informace o harmonogramech podpory najdou zájemci na stránkách ERC-in.

Co je předpokladem, aby žádost o ERC grant měla šanci uspět?

Základem je nosný nápad, který může ovlivnit a posunout způsob, jakým se v daném oboru uvažuje a bádá. Takový nápad musíte rozpracovat, což nějaký čas zabere – v závislosti na oboru a konkrétním navrhovateli. V ERC-in si myslíme, že čas pro přípravu v délce deset až dvanáct měsíců je ve většině případů dostačující.

Co považují za důležité panelisté, kteří žádosti hodnotí? Ovlivňují jejich obsah i „trendy“?

Mám zkušenost držitele, hodnotitele a mentora, nikoli panelisty, takže nejsem úplně povoláný, abych přesně odpověděl. V každém případě formát žádosti aktuálně prochází razantní změnou. Tipnul bych si, že pokud lze mluvit o „trendech“, tak ty také.

Jaká témata „táhnou“? Musejí být za každou cenu originální?

Evropská výzkumná rada v minulosti často používala jako charakteristiku projektů bonmot „high risk, high gain“, v současnosti spíše adjektiva ambiciózní, kreativní a právě originální. Každopádně by určitě ráda, aby dominovala témata, která teprve „potáhnou“ – možná i kvůli podpoře, kterou se jim od ní dostalo. Žadatelé se snaží přesvědčit panel, že spíše než reprodukováním existujících trendů přispěje jejich práce k formování nových.

Liší se situace podle vědních oblastí?

Hlavní principy platí pro celý formát ERC financování. Jejich konkrétní podoby se ale určitě liší a jsou specifické pro oborové klastry obsluhované jednotlivými panely. ERC-in proto vytváříme jako individualizovanou podporu, koordinovanou v kontextu konkrétní vědní oblasti.

Jaké jiné kroky by pomohly Akademii věd k většímu počtu grantů?

Tím dalším by mělo být, že se zaměříme na opačný konec ERC financování – tedy, co se děje po jeho skončení. Je totiž zásadní, co pracoviště a Akademie věd jako celek držitelům grantů nabídnou. Proč by měl řešitel ERC grant „přinést“, nebo s ním setrvat, když mu negarantujeme stálou pozici nebo důstojné podmínky po jeho skončení? Schopnost institucí získávat a udržet granty je do velké míry určena způsobilostí získat a udržet skvělé badatele.

Co by se mělo změnit?

To je otázka pro Akademickou radu, vůle najít řešení ale existuje. Z toho, co se dosud v úvahách objevilo, mi nejslibnější přijde významná finanční podpora rozpočtu pracovišť po skončení ERC projektů. Takovou podporu by pobíraly hostitelské instituce po dostatečně dlouhou dobu – například deseti let – za předpokladu, že nositel bude na pracovišti dále působit. Díky takovým prostředkům by ústavy mohly nositelům grantů nabídnout důstojný *tenure*. Zároveň by šlo i o transparentní způsob, jak ve financování pracovišť zohlednit excelenci ve výzkumu.

Příprava žádostí o ERC granty je administrativně i časově náročná. Jak se stavíte k názoru, že by vědci měli raději usilovat o granty „menší“?

S tím těžko mohu souhlasit. Grantová agentura ČR vloni zafinancovala přibližně 15 % žádostí o standardní projekty, v ERC soutěžích šlo o přibližně 11 %. Přijde mi naopak rozumné, aby vynaložili úsilí na žádost, ze které lze získat na výzkum více peněz a na delší dobu. Důvody jsou ale hlubší.

Jaké?

Jestliže vědci stojí o maximální badatelskou svobodu, důstojné platové ohodnocení své a svých týmů a velkorysý *overhead* pro rozvoj jejich instituce, ERC financování nemá alternativu. Kromě toho je ERC značkou kvality nejen v Evropě a otevírá další příležitosti pro nositele i hostitelskou instituci ve výzkumné spolupráci i dalším grantovém financování.

Mohou se vědci na ERC-in obrátit, pokud žádají i o jiné granty?

Ne, k tomu ERC-in určen není. Rada inkubátoru ale může uchazečům doporučit, aby se ucházeli o vhodnější zdroj financování – v případě juniorních badatelů bez zahraniční zkušenosti například MSCA PF. Nebo jim navrhla paralelní přípravu jiné žádosti: třeba do programu Junior Star Grantové agentury ČR.

Jak budete vědce o aktivitách ERC-in informovat?

Základním rozcestníkem je zmíněný web ERC-in. Plánujeme i informační kampaně, semináře a další akce. Navíc, jsme připraveni kdykoli zodpovědět konkrétní otázky.

Co byste závěrem vědcům poradil, aby šance na některý z ERC grantů zvýšili?

Když chcete zvýšit šance, že vyhraje v loterii, musíte vsázet – takže podejte projekt. A protože ERC není náhodná loterie, platí, že zatímco chytrý se poučí z vlastních chyb, moudrý i z chyb druhých. Právě proto ERC-in vznikl: abychom se učili z chyb i úspěchů druhých a vytvořili pro žadatele inspirativní a motivující prostředí napříč ústavami, které se nevnímají jako konkurence, ale součást Akademie věd. V tom spočívá naše síla. Všem, kteří se chystají o grant požádat, bych tedy poradil, aby se na nás určitě obrátili. A dali stranou opatrnost. Pomůžeme jim.

Mgr. Luděk Brož, M.Phil., Ph.D.

Působí v Etnologickém ústavu Akademie věd ČR, kde vede oddělení ekologické antropologie. Jako hlavní řešitel BOAR projektu s podporou ERC Consolidator Grant se zaměřuje na důsledky zviřecích nemocí a roli veterinární expertizy v současných společnostech. Konkrétně sleduje důsledky šíření afrického moru prasat pro evropské lovecké kultury, zejména rostoucí roli biologické bezpečnosti v chovu zvěře/myslivosti. Je vědeckým koordinátorem ERC inkubátoru, který Akademie věd ČR

spustila v lednu letošního roku.

Text: Zuzana Dupalová a Luděk Svoboda, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

Foto: Pavlína Černoch Jáchimová, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

Text a fotografie jsou uvolněny pod svobodnou licencí Creative Commons.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Jak-napady-promenit-v-granty-Vedcum-pomuze-ERC-inkubator-rika-Ludek-Broz-00001>